

MEDVEDGRAD, kapela Sv. Filipa i Jakova

zavjetnih crkvice, još su jednostavnije u svojoj vezanosti uz romaničku tradiciju. Izuzetak je trokatna kapela frankopanskoga grada u Brinju s poč. XV. st., koja se ističe razvedenošću svodova asimetričnog prostora.

U cjelini je crkveno graditeljstvo savsko-dravskoga međurječja pa i gorovitoga obalnoga zaleđa gotiku prihvaćalo u punome opsegu tijekom XIV. st., što je urodilo osebnim načinima izražavanja. Uglavnom se dokida zidanje trobrodskih crkava (izuzetak zadužbina Frankopana u Oštarijama), a teži sažetim gradnjama, pretežno jednobrodnim, u kojima je lađa odvojena od duboke apside, a vizualni efekt u unutrašnjosti usredotočen je pretežno tek na razvedene svodove. Najzaslužniji su za širenje stila bili franjevci, u manjoj mjeri dominikanci i augustinici. Uglavnom prevladava tip jednobrodnih crkava s presvođenim svetištem poligonalnoga završetka i sprijeda redovito prostranijom, nešto širom i pravokutno izduljenom lađom. Ima i neuobičajenih rješenja, poput crkve u Glogovnici s dva broda i dubokim korom poligonalnog završetka, ali i krajnjih sažimanja prostornih odnosa izjednačivanjem širine i visine lađe i svetišta (Lučica, Crkvari). Usporedbom s drugim poznatim primjerima može se zaključiti

SVOD CRKVE SV. MARIJE U REMETINCU

da je završetak produžena svetišta u starije doba najčešće projektiran prema šesterostranoj, a poslije osmerostranoj prizmi, dok mrežoliki svodovi s rebrima različitih profilacija ne postižu točnost razvojnih pravila. U Slavoniji je (Požega, Ilok, Dragotin) bila uobičajena šesterodijelnost svodnih jedara nadvijena prema trijumfalnome luku ispred kojega se protezao drveni strop. Gdjekada ga je zamijenio oštrolučni bačvasti svod, kakav je s pojasnicama nevezan za svetište postojao u Kloštru Ivaniću. Ovisno o veličini zdanja, i pred svodom začelja se nastavlja jaram križnoga sloga također uprt u obodne zidove pomoću visokih konzola iz kojih zrakasto izrastaju rebra. Isti se srednjoeur. predložak ponavlja u Zagorju (Belec, Tuhelj, Lohor, Očura), sve do kraja XV. st., zgodimice s peteročlanim sustavom (Martinšćina). Mnoge su od tih crkava barokizirane poput franjevačke u Našicama, Šarengradu, Taborskome, Maruševcu i sl. Budući da se gotička invencija i inače iscrpljivala u oblikovanju svodova, u pozno je doba češća zvjezdasta mreža, od Lepoglave (oko 1430) preko Zajezde, Taborskoga, Radoboja i dr. do crkve u Remetincu (oko 1480), ali i drukčiji nacrti svoda ne samo u svetištu nego i u visinski mu izjednačenoj lađi (kao u Voćinu iz 1506).

Uz zgušnjavanje arhitektonske mase i prostora samo se donekle naglašavala visina zdanja bez bitnih posljedica u razradi zidnih ploha. Vidljiva je privrženost najjednostavnijim konstruktivnim počelima koja zadržavaju prilično skromnu obradu prozora i portala. Jednostavnost prati i radove klesara svodnih rebara. Tek u gradskim središtima poput Iloka, posebice u općenito najdorađenijim spomenicima Remetinca i Lepoglave, arhit. plastika doseže razinu visokoga stila. Svoju ulogu u tome imaju i zvonici, tipski i tematski, zaostali iz romanike, a priključeni obično feudalnim crkvama na pročelju, samostanskim u slobodnijemu rasporedu — Požega, Kobaš, Hrašćina, Zajezda itd. Na kubične se volumene u ritmičkom poretku prislanjaju masivni piloni, obvezatno stupnjevani u rastu kako je bilo već uvriježeno u srednjoeur. prostoru. U ravnoteži konstrukcijske logike i vizualne dopadljivosti nastaju rješenja primjerena provincijskoj umjetnosti koja teže šablonizaciji i svojevrstnom konzervativizmu. Tomu su pogotovo podložne najmanje građevine, tj. zavjetne kapele ili seoske župne crkve, na kojima se motiv pravokutnih svetišta tumači povodjenjem za drvenim gradnjama koje se spominju u pisanim izvorima.

Bitno drukčije stanje pokazuje arhit. baština razvijenoga sr. vijeka u Istri, gdje su se susretala umjet. strujanja juga i sjevera, upletena u rast

UNUTRAŠNOST CRKVE SV. JURJA U BELCU

